

SÕJALINE

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI
Õpetuskomitee väljaanne

328. Lp n. SELLER.
A1. Ohvits Kool.

ILMUB KAKS KORDA KUUS ÜHES KUULISAGA.

Nr 12.

Laupäeval, 28. mail 1921.

III. aastakäik.

Sisu.

1. N. Reek ja R. Kent: **Sõduri kasvatus.**
2. Ferd. Olbrei: **Mõtted sõjaväe, eriti suur-
tükiväe majanduslike apa-
raadi loomisest.**
3. Sõjaväe ametnik S.: **Sõdurite toitmisest.**
4. J. Ots. **Rõrgemad lennukoolid Prant-
susmaal.**
5. Huvitatu: **Wäljamaa sõjaväed, Nõu-
kogude Wenemaa.**
6. G. M. **Märkused võimlemise õpetamise
kohta.**

Sõduri kasvatus.

Ülined roodu (eskadroni, batarei) üle-
male ja ohvitseridele kasvatajatele
jutuajamiseks sõduritega.

N. Reek ja R. Kent.

II Rõne.

Wäeteenistuse reeglid.

„Sõjaväeline dissipliin seisab
waljus ja täpisealses sõjaseaduste
poolt ettekirjutud reeglite
täitmisel.“

(Dissiiplinaar määrustil).

Rõite jeda, mida sõdurile peale roodu (eskadroni,
batareisje) ilmumist õpetakse, nimetatakse wäeteenistuse
reegliteks.

Näituseks, tunnimehe postile asumise ja waheta-
mise korrd, tunnimehe kohused mitmesugustel postidel
ja mitmesugustel juhtumistel — kujutawad enesest wa hie-
teenistuse reeglid.

Teadaanne.

Mõnelt poolt tuleb kaebusi, et Eesti sõjast osawõtjad
pole veel seni ajani wabadussõja mälestusmärgi kätte
saanud.

Nimetud märgi kirjeldus ja põhikiri on juba amal-
dud „Riigi Teatajas“ 10. jaan. s. a. nr. 2. Märgi tellimise
juures tuli Sõjaminiستيرiumil kahest juhtnõõrist kinni pi-
dada, et märgi oleks launis ja Riigil mitte waga tululaks,
mille tõttu ei olnud ka wõimalik mälestusmärgi tellimist
tohe läbiwõtta.

Prægu peab Sõjaminiستيرium märgi walmistamise
kohta ühe Schweitzi firma esitajaga läbirääkimist, ja kui
need tagajärgi annawad, wõiwad 3 — 4 kuu pärast
märgid wälja antud saada.

Sõjawägede Staabi kantsleile ülem: Päit.

Sekretääri t. t. Birkhan.

Päewniku ja korrapidaja kohused roodus (eskadro-
nis, batareis), kelle poolt nad määratakse ja kellele
alluwad — kuuluwad sisekorra reeglite hulka.

Tunnimehe, tema abi ja teiste sõjaväelaste kohused
wäeteenistuses — kuuluwad wäljateenistuse
reeglite hulka.

Peale nende on veel riwiteenistuse, lasteasjanduse
ja muud reeglid olemas.

Ühe sõnaga, sõjaväelistes oludes on igal alal omad
reeglid. Isearanis suure tähtsuse omawad nõndanime-
tud alluwuse reeglid, ehk ülemate poolt antud
korralduste täpisealne täitmine.

Rõiki neid reegleid peab sõdur kindlasti teadma ja
täpisealselt ning heatahtlikult täitma.

Sõjaväeline dissipliin ehk sõjaline korrd kohustab
sõdurit otsusewõimsalt kõike täpisealselt täitma — ka
kõige wäiksemat asja, mis wäeteenistusse puutub. Kes
wähemaid ülesandeid täita ei suuda, ei täida täiel
mõõdul tema peale pandud kohuseid, ei õigusta temale
ülesandatud ufaldust.

Just sellest mõistest läheb wälja sõjalise korra (sõja-
wäelise dissipliini) nõndlikkus. Iga üksik, ka kõige
tähtsusetam omaette kõrwalekalduwine reeglist, mis
sõjaseaduste poolt aratähendub, kujutab enesest üle-
astumist ehk korratust, millele enam-wähem wali karis-
tus järgneb.

Üleastumised jagunevad: 1) vähemateks — näituseks, sõduril on kaelus lahki, nõbbid rebenenud, saapad puhastamata ja lõhkised j.n.e. ja 2) enam tähtsamateks, nagu: riiete ja sõjariista rikkumine, riigi varanduse ja raha raiskamine eht omandamine, wahi- ja wäljateenistuse reeglite wastu astumine j.n.e.

Wähemate ülesastumiste eest määratakse karistused ülema enese poolt, tema isikliku äranägemise järele (kajarmust lahkumise ärakeelamine, arest, toimkonnad wäljaspool järjekorda); enam tähtsamate üleastumiste eest langewad süüdlased kohtu alla, kes siis niisuguse karistuse määrab, mis seaduses eneses äratahendub. Kohtu poolt pealepandawad karistused oleksid järgmised:

Karistus.	Tagajärjed.
a) Trahwitute järku ülewimine.	Süüdlane kaotab alamohwitseri eht kaprali digused, kõrgendud palga (peale selle distsipl. määr. § 84).
b) Sõjawäe wangi-maja.	Karistusega ühineb trahwitute järku ülewimine. Kui sõjawäe wangi-majas ruumi pole, määratakse arest wee ja leiwapeal kuni 8 nädalani, mille juures trahwitute järgus wiibimise aeg kõrgeneb.
d) Distsiplinaar rood.	Ainult puhtsõjawäeliste üleastumiste eest ja alati ühes trahwitute järku ülewimisega.
Kodanline wangistus.	Ühes isearaliste diguste kaotamisega. Karistatud ei tohi kaubelda, wolinikudets, usaldusmeestets, hooletandjateks olla. Peale karistusi jääwad nad politsei walwe alla.
h) Sunnitöö i) Surmanuhtlus *)	Karistatu kaotab kõik digused — perekondlised, waranduslised — ja ausa nime.

Kuid kohtu alla ei satu süüdlased mitte ainult enam tähtsamate süütegude eest, waid ka vähemate üleastumiste eest, kui wiimased korduwad (joomine, omawoliline lahkumine, ühistondilise torra eht rahu rikkumine j.n.e.)

Kui mitmekordse vähema üleastumise eest süüdlane kohtu alla läheb — seadus täpisealt ära ei tähenda; järelikult oleneb kohtu alla andmine igal üksikul juhtumisel ülema isiklikust äranägemisest, algades roodu ülemaga.

Igatahes, kui kellegil sõduritest karistuse raamatus faks eht enam karistust vähemate üleastumiste eest on ülestähendud, võib teda järgneva uue üleastumise eest kohtu alla anda. **)

Pidagem meeles, et wäeteenistuse kord mitte ainult seaduse poolt ettekirjutud reeglite teadmist ei nõua, waid

*) Kui surmanuhtlus puhtsõjawäeliste süütegude tagajärjena esineb (mida sõja ajal tihti ette juhtub), et ole ta teotud ausa nime ja diguste kaotamisega.

**) Instruktioon polgu kohtutele.

ka kõigist neist reeglitest õiget arusaamist. Seepärast, enne kui midagi ette võtate, täitma ruttate, kaaluge järele selge mõistusega, misjuhusel juhtumisel ja kuidas täita; tühja ei maffa midagi ette võtta.

Wäeteenistuses ei või ennast keegi sellega waban-dada, et ta seadust ei tunne eht temast aru ei saa, sest lubamata on isegi tähelepanematus ja koguni nõrkus teenistuse kohuste täitmisel. Sõdur peab alati omal kohal olema; ta peab iga oma sammuga põhjalikult tundma ja terwet oma tegevust arufalt hindama.

Argtuse põhjal korda saadatud teenistusest üleastumised on samuti karistatavad, nagu kõik ettemõeldudki, sest et argtus pahe on, millest sõdur kõrgemal seija b. Järgneb.

Mõtted sõjawäe, eriti suurtütiwäe, majanduslise aparadi loomisest.

Ferd. Olbrei.

(Järg 1.)

Selmises kirjutuses („Sõdur“ nr. 10) awaldasin üleüldiseid arwamisi praeguse sõjawäelise majanduse kohta, ilma et wäljapääseteed sellest keerulisest süsteemist oleks näidanud. Awaldasin arwamist, et sõjawäes on waja niisugune majandusline aparati luua, mis wäga lihtne, kuid mille juures kurtawitused nii kergesti võimalikud ei ole kui praegu.

Kust võtta niisugust aparati? — Igal pool on see aparati wäga keeruline, waadates misjuhusel tahes Lääne-Euroopa riigi sõjawäe majandust. Kuid pääsetee peab siiski leiduma. Waja on ise midagi wälja mõelda, waja oma pea töötama panna, siis ei ole tarwis teistelt minna laenama ega nõu küsima. Peab oma oludele ja seisukorrale wastawa majanduslise süsteemi looma, arwesse wõttes igat wäikemat asja ja kõige selle juures meeles pidama äärmist koltuhoidmist. Peab ka arwesse wõtma meie jundusliku sõjawäe teenistuse aega. Praegu pannakse küll palju lootusi üleaja teenijate peale, aga kui kauaks? Müüd on weel sõja järeldusel töö leidmine paljudel raskendub ja siis peab tahes eht tahtmata teenima jääma. Iga päewaga awanewad aga paremad wäljawaated meie riigi majanduslises elus, ja ma ei liialda wast sugugi, kui arwan, et aasta kahe—kolme pärast meie sõjawäest intelligentssem osa üleaja teenijast lahku, misjuhusel tungi juba nüüdki märgata on, ja siis jääwad ainult need teenima üle aja, kes mujal teenida ei taha — jääwad teenima üle aja, nagu seda praegugi arwatakse, ainult kaabatad. Püütakse wast küll paljude kõrgendamisega kinni pidada paremaid jõude, aga see ei või mõjuda küllalt hästi.

Sunduslik teenistus aeg meie sõjawäes ei ole weel seaduse teel kindlaks määratud, kuid seniseid demobilisatsioon waadeldes võib otsustada, et see wast 1½ kuni 2 aastane saab olema. See on lühike aeg, et täielikult kõigega tutvuneda, et meistriks saada üksipuha misjuhusel sõjawäelisel erialal. Niisuguse lühikese aja jookul ei suuda ka sõdur-kirjutaja praegust majanduslik süsteemi tundma õppida, ja seepärast tuleb sõjawäelisi majapidamisi igatüüpselt lihtsustada, et ta kergem arusaada ja ärada õppida oleks. Praegu peab kirjutaja vähemalt üks aasta õppima, enne kui ta oma tööst jagu saab. Ei ole tarwis mingisuguseid ülekõrgi seid wormitäätmisi, nagu see isearanis moodis oli endises Wene wäes.

Üks peatingimistest lühikeseajalise teenistusega sõjawäes on, et riwiohwitserid—peasjalitult aga wäeosa ülem ja teised wanemad ohwitserid—oleksid täiesti oma wäeosa majandusest eraldud. Misjuhusel seisuford võimaldab nende täie jõuga oma erialale,

f. o. riiviteenistusele, anduda. Praegu on küll iseiseisva majandusega väeosades majandusülemad, asjaajajad j. n. e., kuid seaduse eest vastutab kõige eest ikkagi kõigepealt väeosja ülem. Määratis suur-tüüvääs peaks tingimata ja võimalikult rutemini majanduse lihtjüstamine ja selle riiviteenistusest eral-damine läbi viidama, filmas pidades, et suurtüüvägi õppuse juhtes kõige keerulijem ja rassem kõigist väe-liidest on.

Majandus peab meil suurtüüvääs tingimata kahte osasse jagunema:

- 1) rahuaegne majandus ja 2) sõjaaegne majandus.

Rahuaegne majandusline üfus suurtüüvääs peab polk olema, mitte batarei, nagu praegu. Polgu majan-dus peab niisugune olema, et teda filmapiltelt võib rahuaegsest seijuforrast sõjaaegsele üle viia. Praegu on polgu alla kuuluvais batareides ja gruppides, wäljaarwatud suurtüüvää pargid, oma majandus, f. o. batareid võib waadelda ja wõrrelda majandusliiselt kui jalgwäe polku. Majandus wõtub oma alla 1/3 batarei meeskonnast. Niisugune korraldus peab rahu-ajal kõrvaldatama. Batareides on harwa üle poole sõduritest reas: pool osa on tarwilik majanduse ja sellest tingitud seijuforra korrahoidmiseks. Jalgwäe-polgu roodus on umbes 4/5 sõduritest reas. Niisuguse waheforraga võib leppida, sest seaduse järele peab iga sõdur riiviteenistust tundma, kuid raske on jeda saa-wutada, kui puudub reast pool osa meestest.

Majandusliise reformi läbiwiimiseks peab suurtüü-väe polgu batareides iseiseisva majanduse ära koo-tama, jeda polgu staabi juurde koondades. Kuidas jeda läbiwiia ja misjugukena kujuneks sel korral polgu ja batareide majandus — sellest tingitud oluford ja kont-roll polgus? Siin tuleb järgmiselt korraldada:

- 1) Polgus peab olema kontrolli ja seaduse ees vastutaw majandusülem. Majandusülemus peaks olema joliidne wanem-ohwitser. Ta ei pea oma tege-wuses sugugi polguülemast olenema;

- 2) polgus peawad olema eraldi asjaajaja, laeka-hoidja ja kortermeister — ametnikud, kes majandus-ülemale alluwad;

- 3) majandusjaooskonnas peab olema üks weltweebel- kirjutaja, kaks wanemat, kaks nooremat, üks majinal- kirjutaja ja võimalikult kaks ehk kolm kirjutaja õpilast. Niisugune oleks polgu staabi majandusjaooskonna koosseis.

Batareides tulewad majandusülem ja asjaajaja kohad ära kaotada, nad oleksid niisugusel korral mitte-tarwilikud. Batareisje võib jääda üks wanem kirju-taja ja üks kirjutaja-õpilane, kes teatava teenistussaja järele, teenistuse tundmist arwesse wõttes, nooremaks kirjutajaks ülendatse. Batarei kirjutaja alluks otsekohe polgu majandusülemale, et batarei ülemal temaga mitte tegemist ei oleks. Võiks ka nii olla, et batarei nimekirjas kirjutajat ei ole, waid kirjutaja komandee-ritakse sinna polgu staabist. Earnasel korral peab staabi koosseis wastawalt suurendud olema. Majan-dusülem ehk selle poolt määratud isik rewideerib bata-rei kirjutaja tegewust oma heaksarwamise järele.

Niisugune oleks siis polgu ja batareide majandus-liise korralduse tehniline kül. Misjuguks kujuneks aga polgu ja batareide majandus tegelikult?

Et jeda selgemalt näidata, jagau majanduse ja selle arwepidamise liididesse ja selgitan igat liiki eraldi:

- a) rahandus,
- b) toitlus,
- c) kraamivarustus,
- d) tehniline warustus.

1) Rahandusliiselt kuulub batareide warustamine igas juhtes laekahoidja alla, kes oma tegewuses majandus-ülemale ees vastutab.

Praegust rahandust väeosades tuleb muuta, üle-aruiseid kulude liite ja raamatuid sel alal ära kaotades.

Kulud tulewad ainult kahte liiki jaotada:

- 1) tähtajalised, 2) juhusliised.

Esimesse liiki kuulufid: palgad, elufalliduse lisad, toidu-, seebi-, tubaka-, juhkru-, komandeerimisrahad, perekonna abirahad j. n. e., ühe sõnaga-igajugune rahaline tasu sõjawäelastele isikliku teenistuse eest, mis kuuwiihi wälja antakse. Sellest peawad eraldud olema raha-lised õiendused, mis wäeosja kellelegi eraettewõtjale tea-tawate majandusliiste tööde eest kuu lõpul wälja annab — wiimased kulud kuuluvad juhusliste kulude liiki.

Teise liiki kuuluvad ka kõik need summad ja kulud, mis kuidagi polgu majanduse korraldamise peale arakulutakse. Esimesed arwestakse ühel jaga-miselehel (selleks tulewad palgalehed wastawate laht-ritega suurendada) ja makstakse wälja iga kuu 5. päewat mõõdaläinud aja eest; aruanne antakse ära ühe kuu jooksul. Niisugune wäljamaksmine ühel palgalehel on parem, sest esiteks paistab kohe jagamiselehel silma, mis on fätte jaadud, mis mitte, ja kas summad pro-portionaalselt üksteisele wastawad. Praegune palga-maksmine kuu lõpul ei ole praktiliselt soowitam, sest et siin tihtilugu efektusi juhtub: peab ju filmas pidama, et jagamislehed 3 — 4 päewa enne walmis peab tege-ma — kontroleerimiseks majandusülemale poolt. Raha-lised wäljamaksmised toimetab laekahoidja, kes sellest majandusülemale kahe nädala jooksul ette kannab.

Teise liigi, f. o. juhusliste kulude aruanded antakse jaadud eelsumma aratarwitamise järele, iga makujukaju järele jaadud summa kohta eraldi. Raha peats asfig-neeritama enne aruande äraandmist, sest tihti on wäe-õjad selles asjas täbaras seijuforrast.

Rahaline raamatupidamine:

Et palgad ja kõik muud rahad polgu staabi poolt makstakse, siis ei peeta batareides raharaamatuid. Raamatuteist tuleb praegu tarwitusel olem wäe pea-raamat alles jätta, ta tuleks ainult wäiksemaks teha ja ta peaks nelja lahtriiga olema: 1) üleüldine summa, 2) tähtajalised, 3) juhusliised, ja 4) erasummad. Wiimastes arwestakse mitmesugused läbiawad rahad. Sisfetulek raamatus tuleb näidata pahemal pool, wäljaminek paremal — see on arusaadawam ja kergem kontroleerida. Praegune kasjaraamat ei ole tarwilik — puudub tal ju nüüdki tähtsus. Laekaleht jääb prae-gusel kujul alles, sest ta on wäga otstarbekohane.

Raha kanderaamat ja ajutiiselt hoiule antud sum-made raamatud ei ole tarwilikud. Praegu ei ole sõja-wäes wast kellegil raha hoiule anda, ja kuigi oleks, siis võib ju renteis seks isiklik jooksew arwe pidada, mis ka majandusliises juhtes kasulikum on.

Wäeosja päewakäsub rahanduse alal tulewad ära kaotada, sest need on wanast ajast moodi jäänud. Do-kumentidega üffi saab palju paremini ja lihtsa-mini toime.

See oleks siis peajoontes polgu rahanduse kohta. Järgmisel korral wõtatan arutusele toitluse, kraami- ja tehnilise warustuse ning kontrolli.

(Järgneb).

Sõdurite toitmisest. *)

Sõjaväe ametnik S.

Sõdurite seas kuulub kaebusi alamväertuslike toitmisel üle. Kuna nüüd meie sõjavägi juba teist aastat rahujalal seisab, peab väeosade majapidamine igatahes juba ajakohaselt korraldud olema. Seepärast tuleb pahede kõrvaldamise peale tõstis tähelepanu pöörata. Et nurinat nõrga toitmisel üle mitte üfifute väeosade kohta ei kuuldu, vaid see enam vähem üleüldine on, siis võib siin oletada mitte väeosade majanduslike administratsiooni oskamatust ehk lohakust, olugi et ka see küll mõnes kohas selle kaastegurina esineb, vaid tuleb põhjusi sügavamalt otsida. Nimelt peitfsewad selle pahe põhjused toidustamise süsteemis, mis meil sõjaajal tarvitusele mõetud ja tol korral ka teatavas mõttes otstarbekohane oli, kuid rahuaja nõuetele enam ei vasta.

Produktid antakse wälja naturaas, iga päewa kohta kindlaks määratud normi järele, mis wõtab võimaluse toitu mitmekesisstada. Nõnda saab nädalas kolm korda kapsaid, kolm korda kartulid ja üks ford mataroonie ehk nuudeid. See on kui A ja D, millest kõrvalkaldumist ei tohioolla. Selle juurde saab päewa kohta muu seas 8 sol. supijahu, mis, käsitades toidu norme (Warül käst nr. 84), tuleb järelikult ka iga päew ära tarvitada. Tegelik elu on aga näidanud, et kapsajupi juurde jahu lisamine toidu häädust ega maitset ei tõsta ja oleks sellega ilmaaegne supi rikkumine. Siin wõidakse wastu waielda, et Warwalül käsu nr. 6 juures olewa proowi-toidutabeli järele on supijahu ülejääk nädala pealt kofku korjatud, et sellest klimbisuppi valmistada. Tähendatud eeskujul on kirjatahelikult küll kena ja armas, aga tegelikult elus korralikult läbiwiidaw ainult siis, kui wäeosas inimeste arv alati ühesugune oleks. Tähtipäale on inimeste arwu tõikumine aga kaunis tähelepanaw. Juhtub nüüd, et nädala jooksul, mil supijahu kogutud, wäeosas oli 300 inimest. Pühapäewaks on kawatsetud valmistada klimbisupp, nüüd aga on toidul juba 400 inimest. Nõnda siis tuleb katlasse panna 100 inimese supijahu rohkem, kui mõõdalainud nädala jooksul kogutud oli. Tähendub puudujääki ei ole aga enam millegagi katta ja see peab tulema wäeosja administratsiooni taskust. Niigi kanda niisugust juhustist puudujääki ju ei saa kirjutada, sest riigikontroll ei waata asja peale siuliselt, vaid ainult kirjataheliselt, sisse nõudes ifegi 1- ja 2- pennilised ülenormi tarwitused.

Wõidakse ka weel tähendada, et Warül käsus nr. 84 on näidatud ka enamale jaole alustoiuainetele aseained. Tegelikult aga on lubatud aseaineid tarvitada ja antakse neid wälja Intendantide ladudest ainult sel juhtumisel, kui alusained puuduwad.

Intendantid ei ole wastutawad sõdurite korraliku toitmisel eest ja sellega siis ka mitte tarwilisel määril huriwutud sellest, millega ehk wõib seletada nähtust, et nende ladudes pahatihti puudub üks ehk teine aine ja tuleb wastuwõtta tihti nii mõndagi alusaine wäertusele mitte wastawat aseainet. Paberlikult on ka siin kõik korras, on ju ometi normi järele kõik wäljaantud. Rahju ainult, et sellest paberlikust sõduri köht täis ei saa. Meilt weetakse juurel hulgal kartulid wälja. Intendantide ladudes aga puudub tihti wärste kartul, ja sõdurid peawad leppima aseainega — kuimatud kartulitega, mis alusainest tuntawalt taha jääb. Ka produktide wäärtus jätab palju soowida. Need on,

*) Et sõduri toitmisel küsimuse õige lahendamise äärmiselt tähtis on, loodab toimetust, et alljärgnem kirjatoõ kutsub esile elawat mõtewahetust sõdurite tegelikude toitjate — wäeosade majandust juhtivate jõudude — mahel selleks, et õiget alust leida asja kindlale pinnale asetamiseks.

kui mitte koguni alamwäärtuslike, siiski peaaegu mitte kunagi hääb. Üheks sõduri peatoibuts ja sõõgi wäärtuse tõstjaks on liha. Kellel tegelikult on wäeosja majapidamisega tegemist olnud, see teab, misugune on wäljaantaw liha. See on itka ja alati kuni wiimse wõimaluseni lahja looma liha. Liha ta ju on ja sellena teba wastuwõtma peab, aga misugune tuleb sellest toit, see on teine küsimus.

Toidustamise soowitawa kõrguseni tõstmist wõib saamutada ainult sel teel, kui antakse toidustamise korralikuse eest wastutajale, wäeosale, laiem tegewuse wabadus. Nimelt tuleks, filmas pidades kohalisi turu hindu, määrata iga maatonna kohta perioodiliselt hind, mis läheks maksma sõduri toitmine päewa jooksul, kui toiduaineid ostia. Tähendub päewatoibu hinna piirides tuleks lubada wäeosale ise muretsema aineid, ilma et oleks ettekirjutud, et just tingimata neid ja neid aineid ja nende normi järele peab muretsema. Grand tuleks teha ainult leiwa, liha ja juhkru kohta, mida sõdurile kätteanda tuleb ette kindlaks määratud normi järele. Toidu muretsemise ford tuleks jätta täiesti wäeosja enese hoolde, filmas pidades kohalisi olusid. Naturaas ladudest kindlaks määratud hinna järele oleks wäeosjad kohustud wõtma ainult neid aineid, mis seal seisawad sõjaaja tagawarana ja mille wärskendamine tarwilik. Üheks toidu parnemise tähtsaks teguriks wõib saada teedumilja-aed sel korral, kui sealt saadawad ained antakse wäeosja tarwitada mitte kaalu järele, (kui palju tegelikult saadud lõikust aiast), vaid selle hinna järele, kui suures summas oli valmistamise kulufid. See ergutaks ifeiseiwale produktiivsele tööle ja annaks tingimata häid tagajärgi.

Siin üleüldistes joontes ülesmürgitud kawa teostusel ei oleks enam tarwis Intendantide ega Esrimma toilusladusid sel kujul, nagu nad praegu olemas. Wõiks jääda ainult sõjaaja tagawara ladu, mis mobilisatsiooni puhul moodustaks Intendantuuri ladud. Wäeosja mobiliseerimiseks tarwisminewad tagawarad peawad olema iga wäeosja juures.

Telpool puudunud küsimus on üks walusamatest sõjaväe majapidamises ja nõuab rutulist otstarbekohast lahendust.

Kõrgemad lennukoolid Prantsusmaal.

Kokkujäänud ja tõlkinud kapten merilendur J. D t s.

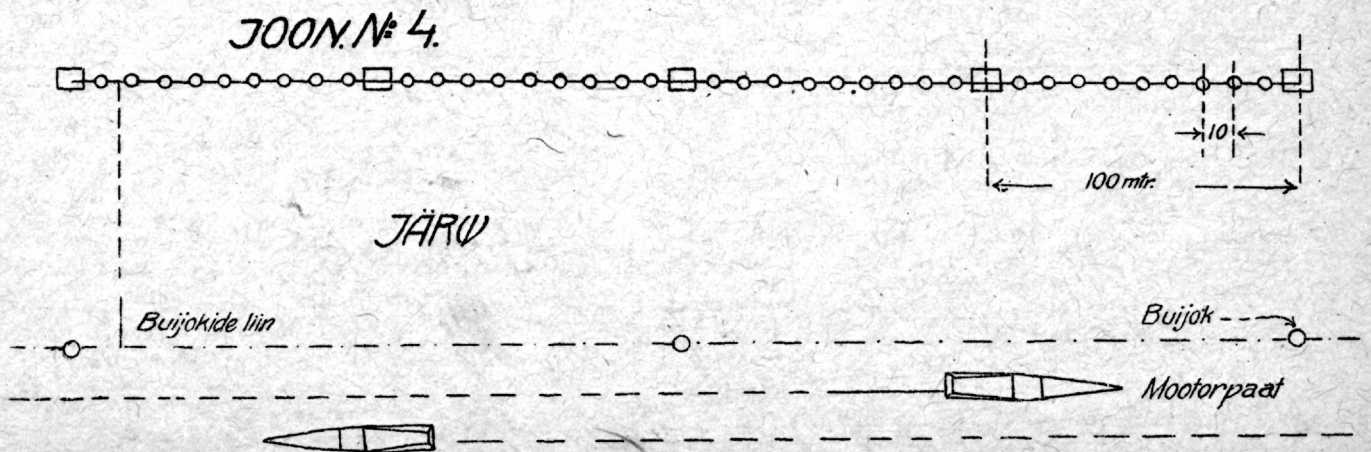
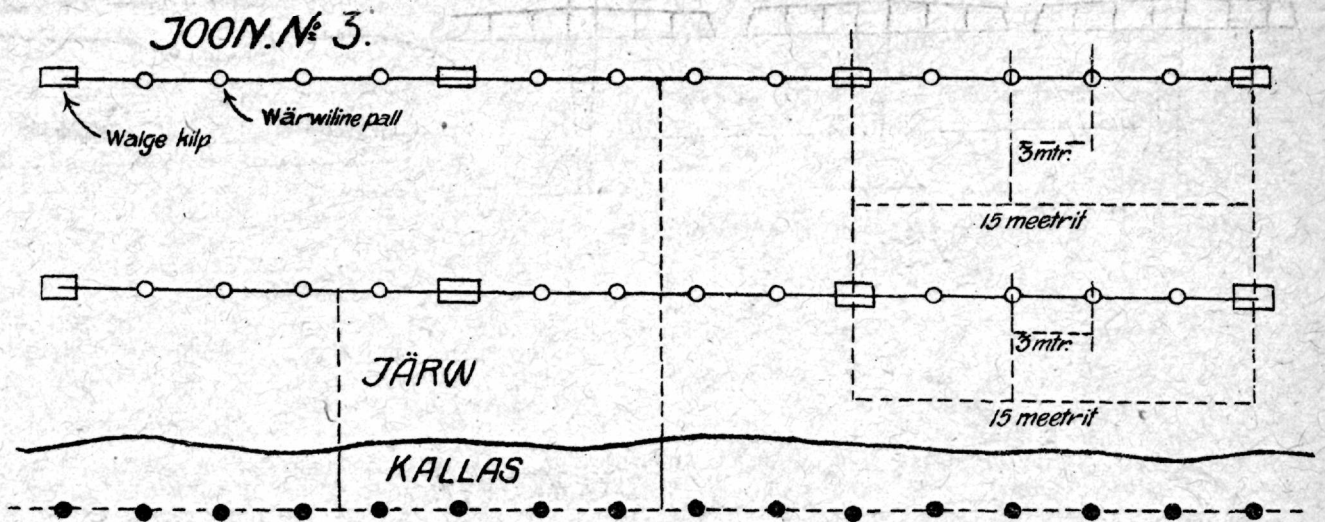
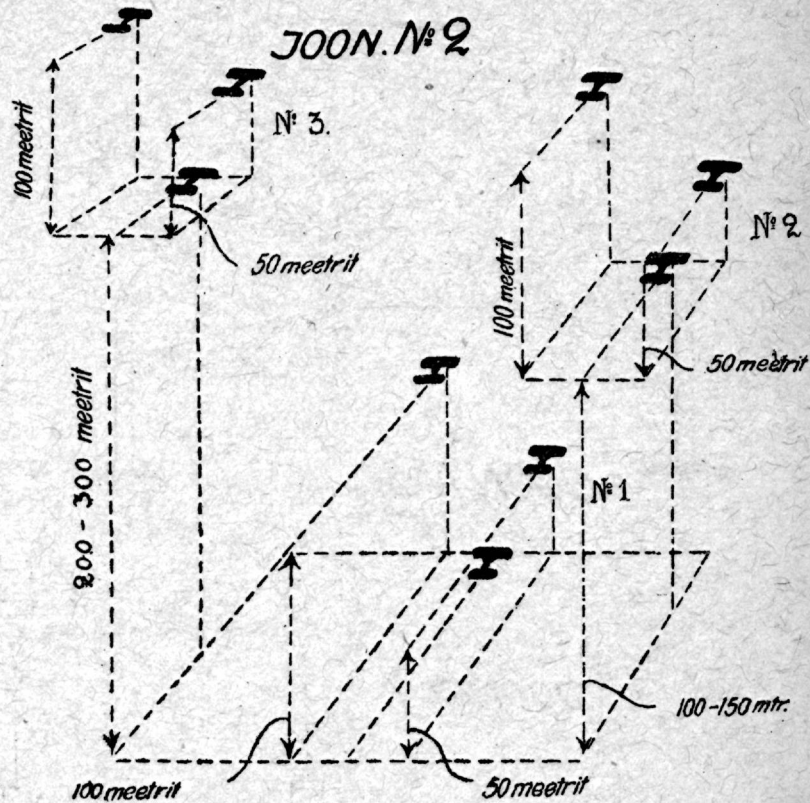
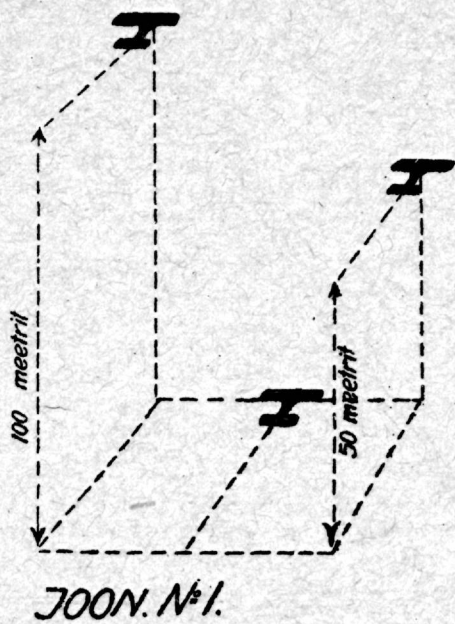
1. Kõrgema pilotage'i ja õhurõitluse kool.

Õhurõitluse kool Peaux's on asutud 1915. a. lõpul ja selle ajutamine oli tingitud tarwidusest wilunud lenduritele anda tõstis ettevalmistust õhurõitluses, enne kui neid sõjaväljale jasta õhurõitluse lennuwäe jalkadesse. Sõda oli näidanud, et õhurõitlus on ife teadusharu ja et kaherõitluseks waenlase lennumasinaga üfji ifitlikku julgust ja wahwust wähe on, waid et selle juures ka pääletungimise metoodide tundmist ja teatud oskust õhurõitluse pidamiseks tarwis lähleb.

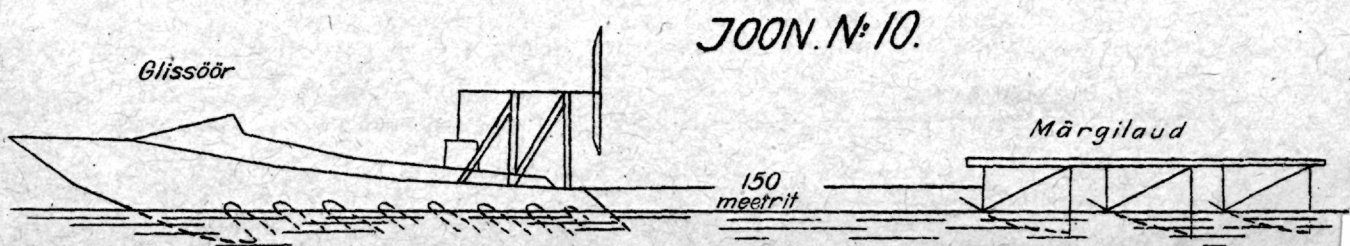
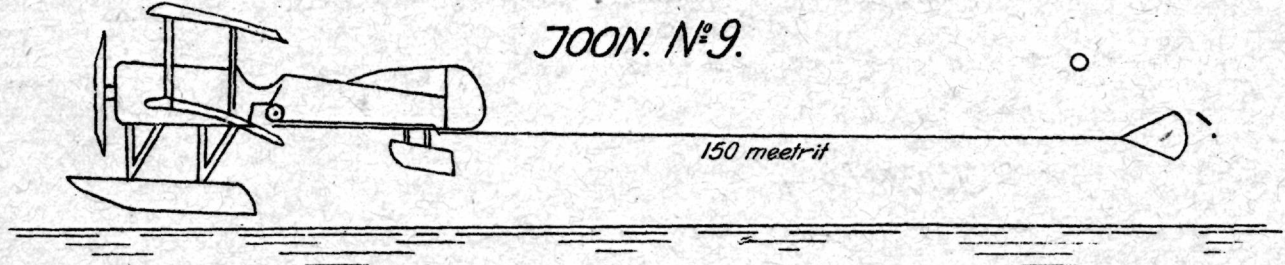
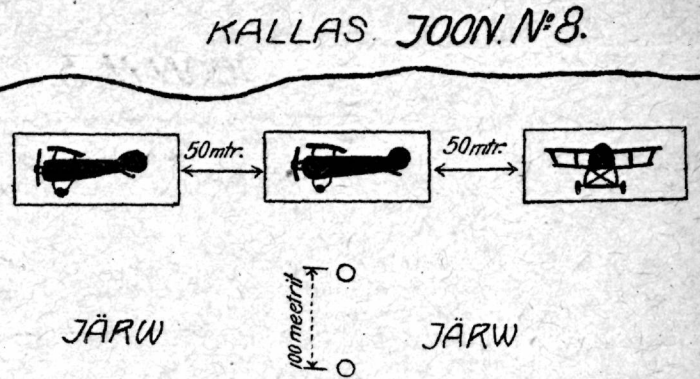
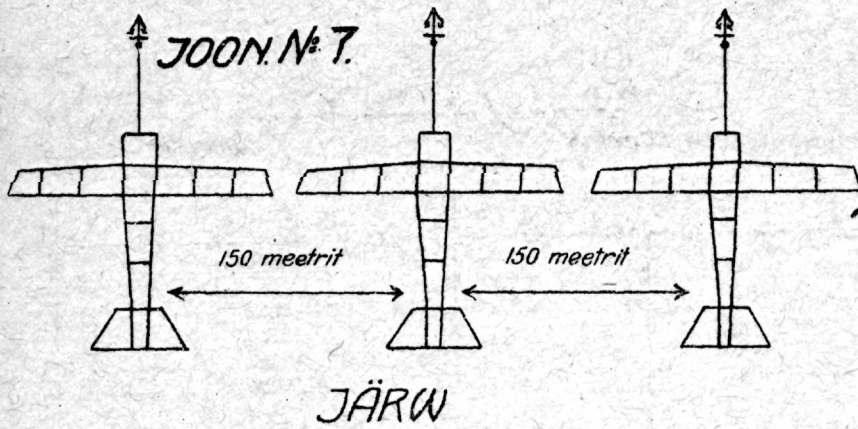
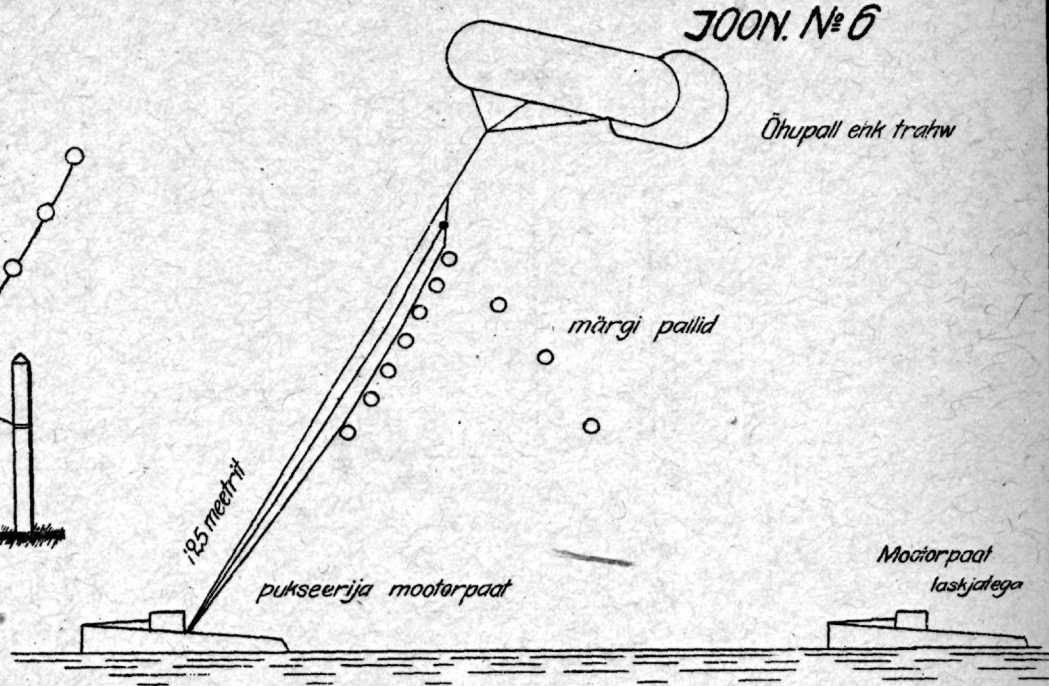
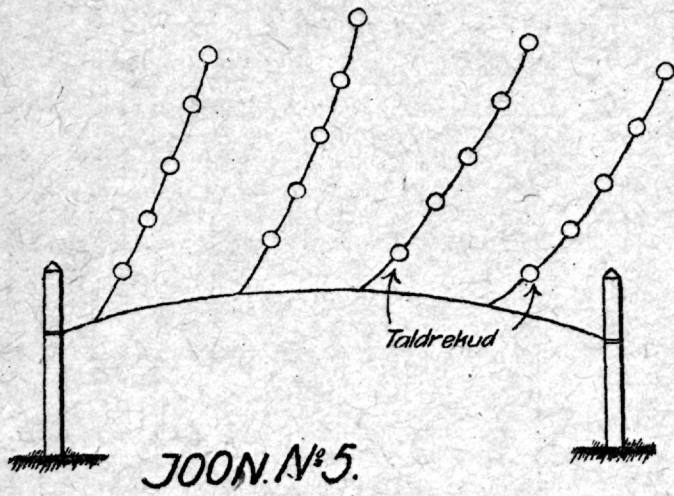
Lennumasinade arv koolis on umbes 100 ja seda arwu täiendakse alatafa uutega purukslainud lennumasinade asemel.

Alalise kooli koosseiu järele on 5 lendur-instruktorit õhwiitseridest ja 10 alam-õhwiitseridest. Kõik instruktorid on wanemad ja õjawanemad lennumasinade juhid, kes kauemat aega frondil wiibinud. Wäale instruktorite on koolis ametis weel hull õhwiitseri ja alam-õhwiitseri mitmesugustel muudel kohtadel. Aleüldine mehaanikute ja teenijate arv on 300, kuid see arv on weelgi wäike kooli tehnilise materjaali jaoks.

Ots. Kõrgemad

lennukoolid Prantsusemaal

Õpilaste koosseis — 30 õhvitseri ja 60 alam-õhvitseri — on komplekteeritud suuremalt jaolt frondil olnud meesteist. Wiimase ajal on õhvitseride puudusel pääasjalikult ainult alam-õhvitseri kooli wastuwõtma hakatud.

Pääle selle on koolis weel 30 kuulipildurite alam-õhvitseri, kes sellekohase kooli juba läbiteinud ja siin endid harjutawad laskmises waenlast kujutawate lennumasinade pihta aparaatidelt, mis juhitud õhuvõitlust õppivate lendurite poolt.

Speaeg koolis kestab 4 kuni 6 nädalat, kus juures lendurid umbes 50 kuni 60 lendu toime peawad panema — üleüldiselt 25 kuni 30 tunni wältusega.

Õpetamine sünnib praktilises ja teoreetilises õpilaste ettevalmistamises õhuvõitluse olukorrale sellekohaselt wäljatöötatud kawa järele. Selle kawa järele on lennud ärajaotud teatud järkudesse:

1. Kõige esimene asi, mille pääle iseäralist tähelepanu juhitakse, on täpikäalne tõus, juhtimine õhus ja maandumine, kus juures maandumine hästi pikaldane peab olema.

2. Selle järele tuleb planeerimine 1000 meetri kõrguselt, kus juures maandumine kahe joone wahel peab teostatama, millede kaugus üksteisest 50 meetrit.

3. Edasi minnakse harjutustele, efiotsa ühe, siis kahe aparaadiga koos ja wiimaks juba terve salgaga, mis 5 — 6 aparaadist koosneb.

4. Õhuvõitluse enese õppimine seisab pääletungimises waenlast kujutawate aparaatide pääle, mis juhitud instruktoreist, kes siis, pääle manöwri, õpilastele seletusi ja juhatusi annawad. Pääletungimise ajal teeb õpilane waenlase aparaadist, mida ta kõik aeg kuulipilduja kirbu pääl hoiab, üleswõtteid isejuguse kuulipilduja taolise fotograafi aparaadi abil, ja nende üleswõtete järele on siis wõimalik otjustada õpilase edasijõudmise üle.

5. Wigurlendude (acrobatie) õpetamise mõte seisab selles, et harjutada lendurit igasugusest ebamäärast lennumasina seisangust õhus olawa juhtimise läbi jagu saama. Üksilised pöörded, libisemised tiirwa ja jaba pääle, üle tiirwa wiskamised, wäike raadiusega spiraalid, umbfõlmed ja stopperid peawad lenduritel selgeks õpitud olema.

6. Lõpuks minnakse läbi weel märgilaskmine Le-Prière'i rakettidega maa pääl üleslætud märgilaua ehk kinnitud õhupalli pihta.

Koolis wiibimise ajal peawad õpilased 4 lendu ühe ehk kahe wahepäälse maandumisega tundmata maa-kohas tegema ja pääle selle ühe tõusu 3500 m. kõrgusele.

Kursuse lõpetamise järele jaadetakse lendurid õhuteel kuulipildurite kooli Cazeaux'sse endid harjutama laskmises ühe-istmeliselt lahingu-aparaatidelt. Teel sinna ja tagasi tehakse harilikult õhuvõitluse manöwrit.

Lendamise harjutuste kõrwal täiendawad lendurid endid praktiliselt ja teoreetiliselt ka teistel aladel: töötawad töökodades aparaatide ja mootorite juures, õpivad tundma kuulipildujate ja sihtimise abinõude ehitust; harjutawad endid märgilaskmises püssist ja kuulipildujast liikuwate ja seiswate märgilaudade pihta. Pääle selle peetakse neile weel ettelugemisi õhuasjandusest ja õhuvõitluse taktikast.

Õpetamine on koolis hästi korraldud ja lendurid, kes jäält wälja tulewad, oskawad juba täielikult oma masinat juhtida ja seda igast kardetawast seisangust õhus wälja tuua. Iseäranis kasulikud on selles juhtes just wigurlennud, millede kohta omal ajal arwamine oli, et need koolides üleüldise lubamatud on ja ainult õnnetusi kaasa wõiwad tuua. Distarbekohaselt on korraldud ka aparaatide liikumine aerodroomil ja õhus, just sellepärast, et palju aparaate ühel ja samal ajal wõrdlemisi wäike plassi kohal lendawad. Nii aerodroom, kui ka õhuruum selle üle on ärajaotud ja tea-

tud aerodroomi raionis wõi õhukihis wiibimine ja manöwverdamine on ainult teatud tingimistel lubatud. Näituseks on lubatud „wigurdajatel“ ainult teatud raiooni kohal 800 — 1500 m. kõrguses fihis lennata ja mitte madalamal ega kõrgemal, teistele aga on see õhukiht lendamiseks keelatud. Tõusu ja maandumise tingimised on ka täpikäalt ettenähtud, ja kõigi nende määruse wastu effimine on waljusti karistatav.

Siiski, waatamata selle hoolsa ettevalmistuse pääle, mis lenduritele koolis, kus nad 6 — 9 kuud wahetpidamata hoolkasti töötama peawad, antakse, on praeguse aja õhuvõitluse tingimised nii raskeid ja iseäraldusrikkad, et alles mitmekuulise sõjaliinil wiibimise ja tegelikult õhulahinguteist osawõtumise järele neist wilunud ja julged lahingu-lendurid wäljakujuneda wõiwad, kes waenlasega õhuvõitluse astumiseist kunagi tagasi ei pörka. Üiiga tulised ja kuumawerelised lendurid, kes weel hästi waenlase wõtteid pole tundma õppinud, langetawad esimestena, ainult kained, rahulikud ja külma-merelised lendurid on saawutanud tagajärgi, nii kui Gynemer, Navarre, Fonck, Böcke ja Richthofen.

Ütji-lend.

Lennumasinal õhukõusmine ja mahalaaskmine on lendamise kunsti põhipunktid. Nendest tuntakse osawat lendurit, ja seepärast tuleb rõhutada õpetamise juures iseäranis neid punkte, et hoida ära lennumasina lõhkumist. Lennumasin tasub selle sajakordselt — ta lendab hästi ja tõuseb kiirelt ülesse. Lendur ei tohi iialgi õhus ettewõtta midagi kui braweerimist, et päälemaatajaid imestama sundida kaelamurdwate wigurlendudega. Wendutõusu eel peab kõige päält hooliga läbiwaadatama kõik juhtimise abinõud ja proovitama mootorit. Mootori proovimist tuleb teha sellekohaste määruste järele ja teda ei tohi mitte suurte tuuride andmisega palawaks lasta minna. Tuleb panna tähele, et mootor õliga warustatud on ja et õli-näitajad õigeid andmeid näitawad.

a. T õ u s.

Tõusma peab wõimalikult wastu tuult. Saba koha tarwis ülestõusta lasta. Weerema peab kawa ja otsejoones. Korratumalt töötawa mootoriga ei tohi üleüldise katset teha tõusuks. Maast lahutud, on tarwis lendamist jatkata otsejoones. Mingil tingimisel ei wõi teha pöörded wäikel kõrgusel (madalal). Ei pea üleslennul püüdma tõusta liig järsku. Õhus on tarwis olla äärmiselt ettewaatlik kuni 600 meetri kõrguseni. Üle 800 meetri kõrgusel wõib juba täiesti hädawõtta teha mis tahes. Mootoriga ümberkäimine peab õrn olema, — ei tohi ropsakalt tuuride arwu juurendada ega wähenada. Kontakti ei pea tarwitama, kui gaas täiesti lahti on. Bensini ja gaasi käepidesid tuleb tarwitada pehmelt ja progresiiviselt. Õhus tuleb tarwitada wõimalikult wäikel möödul bensini, mida koha ülestõusu järele peab wähenutama.

b. M a a n d u m i n e.

Allalasketeks tuleb mootori töötust lõpetada gaasi finniulgumiseega; kui aga allalaste on wältam, j. o. suuremalt kõrguselt, siis tarwis wähenada ehk koguni finni panna gaasi juurdewool.

Allalasketel tuleb alati meelespidada, et 600 meetri kõrguselt madalamal on tarwilik äärmine ettewaatus. Enne lasumist tarwis otsusele jõuda, et samal ajal ei lastu alla mõni teine aparaat ja et keegi ei hakka tõusma samal ajal.

Maandumine tuleb teha otse wastu tuult. Wiimased 800 — 600 meetrit maandumise eel tuleb sõita wõimalikult otsejoones. Lasumisel peab gaas tubliski wähenatud ehk koguni finni juletud olema; 50 meetri kõrguselt peab süüdis kontaktiga katkestud saama. Sellest kõrguselt tuleb planeerimise nurka märgatavalt

wähendada. Maale tarwis läheneda libamisi. Maad puutudes tuleb aparaati fabreerida *) lasta, et selle weeremist võimalikult vähendada. Siig rutulised maandumised on lubamatud, — need nõuavad aparaadi osadelt juba õhus suurt pinget ja suuremalt jaolt tuleb ifka „õwa“ maandumine, kus juures aparaat äärmiselt raputub saab.

Hääd maandumised on äärmiselt tähtsad, sest et see üts kõige algelisemaist aparaadi hääs korras hoidmise tingimustest on. (Järgneb.)

Wäljamaa sõjaväed.

Huwitatu.

Rõutogude Wendma.

(Järg **)

Iga õpetamise kursus peab teatava ajajärgu kestma, eraldi nii esimese kui teise liigi riwimeeste jaoks, ja teda peab enamalt jaolt wabas õhus ehk wäljal peetama, iseärgnis teise liigi sõduritega, waatamata ilmastiku peale. Õpetöö algus seatakse ühe ja sellesama aja peale mõlematele liikidele. Ettevalmistatava õppuise lõpul (3—4 kuud) jaotakse nekrutid wiirimata rühmadeks ja jagudeks ja asuwad üheskoos wanadega tegewuisele eelpool näidatud korra järele.

See wiimane õppuise kursus jagudega ja liikidega lõpeb suwiste tegewuise alguseks (1-ks juuniks), ja algawad rühma taktiilised ja laskeasjanduse tegewused wäljal, ning peale selle roodu, bataljoni, taktiilise ja laskeõppused ja manöwrid.

Peale iga õppuise lõppu, mis polgu päewakäsuaga määratud, toimetatakse õppuiste järellatsumist kõrgemate ülemate poolt nende teenistuse astme korras, rühma ülemad prooviwad järele jao ülemaid, roodu ülemad — rühma ülemaid, bataljoni ülem — roodu ülemaid, mis juures kõik ülemalnimetud juhid weenduwad omale alluwaite isikute teadmistes ja kohustes ja nende nõudmistele omandamises, mis neile omal ajal esitab.

Ulewaatuse andmed sünnitawad materjaali attesteermiseks ja märgiwad ära teatawat kandidatuuri enamandelistele isikute ettenihutamiseks selle wõi teise koha peale. Ülemat, kes kõlbmata oli, peab kas ametist tagandamiseks ehk teise, temale wastama, koha peale paigutamiseks ettepanema.

Igale kõrgemale juhtiwale instantsile peetakse ülewaatust ainult tema erilise kompetentsi piirides. Nii näituseks, roodu ülemale peetakse ainult temale alluwa oja taktiilist ülewaatust, mille juures tutvustatakse ennast: rühmade tegewuise ühtlusega, juhi enese taktiilise ettevalmistusega, tema oskusega korraldada ja tegutseda teiste roodudega ühenduses.

Omale alluwa oja erilise wäljaõpetuse eest on ta wastutaw ainult rühma, jao-ülemate ja nekrutite sõjalise ettevalmistuse suhtes (nende sündlikkus, kohane õpetajate walik, nekrutite ettevalmistamine üfif-wõit-lejais j. m.).

Roodu ülemal segamist oma alluwaite juhtide korralduse, ilma et selleks küllalt põhjust oleks, peab tingimata wõtma kui tema a karakteri eitawat omadust.

Kõikide abinõude waral head ja usalduswäärilist kaadrit ettevalmistada püüdes, tuleb juba esimesel päewadel nende wahel luua õiged juhatamise wahekorrad.

Selles suhtes ei tohi õigeks nimetada endist walitsemat korda. Et nooremad ohwitserid, kellele enne mingisugust kohustust ei antud, peale mõnede enam-wähem fiktiivsete, täiesti wastujeta olid, mängis roodus pea-õja peale roodu ülemal harilikult weliweebel, kes ka iga päew kõigist juhtumistest ja puudustest rühmades raportiga oma roodu ülemale etteandis.

Praegusel ajal oleks enam otstarbekohane, noortemate ülemate peale teatavaid kohustusi pannes, nendelt ka täielist wastutust nõuda, ja jätta nendele kohustuse etteanda roodu ülemale.

See abinõu oleks kasulik weel selles suhtes, et ta wabastaks roodu ülemal juba jellelagi raske ja keerulise töö ülearuustest tühi-asjadest.

Isiklike koosseisu sõjawäeline kaswatus peab seatama enam korralikumale alusele, et ta oleks füüsilise ja kombeline ühtlasi. See asi oli samuti lohatusse jäetud seisukorras, kui kõik muu, ja igajärjeks oli nähtus, et tagawarawäest tutjutud sõdur wahel millegi poolest erines harilikust elanikust. Disipliini, täpisele täitmise, korratunde, seaduslikuse, antamate käsuide tähelepanemise, kohusetruuduse suhtes — oli ta koguni halwem igast nekrutist. Selle peapõhjuseks oli poliitilise kaswatuise puudulikkus ja ülemal isiklik eestujuu. Siin, praktika peal, tõestus tuntud aforism: „missugune ülem, jarnane ka rood“. Liig kodune waheford teenistusega, kindlusetus nõudmistes, toorus, õiglusetus, kõlise sõjalise sisetuse korra puudus ja ülemate juures isikliku huwi puudus sõjaasjanduse wastu — löid äärmiselt häwitawa õhtkonna, ja kolmeaastalise teenistuse aja jooksul õpetas ka riwimehi waatama oma teenistuse, kui mõnesuguse piina peale, mis ainult „ülemate poolt“ tema enda isiklikuks lõbuts on wäljamõeldud.

Kuna aga korralik ja peensusteni täpisealine füüsilise ja garnisonimäärustikkude täitmine peajasjalitult praktika peal, ja mitte teoorias (mis igasugust süüdnalilist selektust poole mõrra wähenmaks), alaline järewalwe sõjawäelaste peale pandud kohuste ja disiplinini reeglite dieeti täitmise üle, isiklik eestujuu ja igasuguse reglamentatsioon puudumine, nagu seifats terve teenistus ainult hommikuses ajas ja õppustes, peale selle täpisealine riwiteenistuse määrustiku täitmine, hästi korraldud poliitilised ja sõjalised jutuaajamised, spordi ja lugemise arendamine, — kõik üheskoos, ratsionaalset aratatsutud, aitaksid palju taasa kodaniku-sõjamehe loomiseks. Täpisealususes ja seaduslikuses tuleb kogu sõjalise kaswatuise jõudu näha, mispäraft ka nende arenemiseks ülemates ja sõdurites peab kokkuvõtma kõik hoolsuse.

Selles suhtes ei pea mingisugust tühi-asja olema; tuleb ühesuguselt tähtsaks pidada kõike, nagu waldakse, kuni wiimse nõbbini. Kuid selle poole püüdes, ei pea unustama ka teisi ülirwaga wääruslikke sõjamehe omadusi: leidlikkust, julgust, arukust ja isetegewust, mis mitte wastuolus, waid kokkuvõlas sellesama teenistuse parema täitmise nõuetega. Sarnaste nähuste igasugust awaldamist peab hoolikalt ergutama, isegi kuni otsekohele käjult kõrwalealdumiseni, meelespidades tema juurt tähtsust lahingus. Sellega paralleel peab ka igasugust wastupidist wõi kuritahhlist nähtust, mis sõjateenistuse waimule wastuoluw, armuta waljusega lõpetama ehk karistama, wahet tehse eriti sõjaliste ja üldis-kodanliste süüde wahel.

Nii näit.: wargust, joomist, katelust j. m. ning sõjateenistuse reeglite mitteäitmist ei tohi mingil tingimisel ühesuurusteks lugeda; esimesed peawad vähemwalju nihkuse alla käima, kui mingisugune kõrwalealdumine teisest (kui imelik see ka esimesel filmapilgul näiks). Sõjaline kaswatus — see on niisugune ülesanne, mida wõib kõigis õpetamise harudes ühetaoliselt läbi wiia, kui tema juures aga täie südamega ja hingega ollakse. Näit.: kiire püüsi laadimine — see on õppus; oskus ilmuwaid märke leida, sihingut ja sihtimise punkti walida — on juba kaswatuise asi. Püüsi-pära õige panet õlasse — on õppus; rahulik ja õigeaegne kute mahalaskmine — kaswatus j. n. e. Need on päämised põhimõtted, mida meie kõrgemad juhid peawad juhtnõbbiks wõtma, kui tõesti hästi korraldud ja paenduwat sõjawäge tahetakse luua, ja mitte endise sõjawäe mustrit.

*) Saba madalamale lasta.

***) W. „Sõduri“ nr. 8/9, 1921 a.

Kawa jalgwäe wäljaõpetamifets.

1. Õpetööd jaotakse: 1) erilisteks, 2) ettemalmistavateks ja 3) sõjaväelisteks. Esimesi peetakse roodu instruktoreite (jaoülemast algades), kuulipildurite, luurajate ja waatlejate poolt (kes ka ühtlasi telefonistid), bataljoni ülema üldisel juhatusel ja järelewaatujel; teisi — selleks määratud isikute poolt, ühe rühmajahi juhatusel ja rooduülema järelewaatwel ning kolmandaid — rühma- kui ka jaoülemate, kuulipildurija, luure, laskeasjanduse ning wõimlemise instruktoreite poolt.

Kui oletada, et tööd algada 15-st oktoobrist, siis jellest ajast lugedes kuni 1-se weebuarini wõib neid kõige kolme liigiga ühel ajal pidada, mille juures instruktoreite koosseis, kahte gruppi jagunedes, järgimööda õpetab meeskonda ning ise spetsialiseerub — käies selleks oma enda erilistel töödel, ja nimelt jaoülemad 1½ — 3 tundi ja rühmaülemad 4 tundi päewas. Need kui teised — peale lõunat 3 korda nädalas.

Tei, näituseks, õpetused wõiwad olla :

Teisipäew.		Esmaspäew.		Päewad.	
Õpetööd kuulipildurija õpetööd luurajate ja waatlejatega.	Õpetööd jaoülemate rühmaülemate juhatusel 1½ tundi	Õpetööd kuulipildurija õpetööd luurajatega.	Rühmaülematega, laskeasjanduse ja wõimlemise instruktoreitega	Sõjaväeliste ja ettemalmistavatega	Sõjaväeliste ja ettemalmistavatega
Õpetööd kuulipildurija õpetööd luurajate ja waatlejatega.	Õpetööd jaoülemate rühmaülemate juhatusel 1½ tundi	Õpetööd kuulipildurija õpetööd luurajatega.	Rühmaülematega, laskeasjanduse ja wõimlemise instruktoreitega	Sõjaväeliste ja ettemalmistavatega	Sõjaväeliste ja ettemalmistavatega
Õpetööd kuulipildurija õpetööd luurajate ja waatlejatega.	Õpetööd jaoülemate rühmaülemate juhatusel 1½ tundi	Õpetööd kuulipildurija õpetööd luurajatega.	Rühmaülematega, laskeasjanduse ja wõimlemise instruktoreitega	Sõjaväeliste ja ettemalmistavatega	Sõjaväeliste ja ettemalmistavatega
Õpetööd kuulipildurija õpetööd luurajate ja waatlejatega.	Õpetööd jaoülemate rühmaülemate juhatusel 1½ tundi	Õpetööd kuulipildurija õpetööd luurajatega.	Rühmaülematega, laskeasjanduse ja wõimlemise instruktoreitega	Sõjaväeliste ja ettemalmistavatega	Sõjaväeliste ja ettemalmistavatega
Õpetööd kuulipildurija õpetööd luurajate ja waatlejatega.	Õpetööd jaoülemate rühmaülemate juhatusel 1½ tundi	Õpetööd kuulipildurija õpetööd luurajatega.	Rühmaülematega, laskeasjanduse ja wõimlemise instruktoreitega	Sõjaväeliste ja ettemalmistavatega	Sõjaväeliste ja ettemalmistavatega

jne. samas järjekorras. Rooduülemad käiwad waatamas erilistel töödel esmaspäewiti, kolmapäewiti ja laupäewiti pealelõunasel ajal. Sel wiisil määratakse eriliste tööde kestvus nädalas jaoülemate jaoks 18½ tundi, rühma- ja rooduülematele — 12 tundi.

2. Õpetööd peetakse iga päew, wäljaarwatud pühapäewad, 7 tundi päewas: kella 8 kuni 11½ — hommikune aeg ja k. 1½ kuni 5 — pealelõunane aeg.

See ei pea siiski wõimalust kõrvaldama õpetamise teises ajajärgus, s. o. peale esimest weebuarini, (mitte wäljamines 42 tunnilise õpenädala raamidest) mõnel päewal, rühma instruktoreite heaksarvamisel ja rooduülema loaga, töödundide arwu wastawalt suurendada ehk vähendada.

3. Iga õpetaw instruktor (jao-, rühmaülem, kuulipildurija, luurajate ja walwe-õjade ning wõimlemise instruktoreid) seab iga kuu alguseks oma tööde tunnikawa kõfku, mis saadetakse temast kõrgemale ülemale teadmifets. Wiimane muudab teda üksnes sel juhtumisel, kui ta enim antud korraldustest lahku läheb.

4. Sõjaväeliste tööde ajal peab tähelepanu pöörama sõjaväeliste kohuste omandamise peale: üffik-wõitleja kohused lahingus igajuguses olukorras, nende õskuse peale maastikul tohaneb, iseseiswalt tegutseda ja tulistada, sõjariista kasutada, taistust wõita, liikuda riwis mittetajasel ja kinnisel maastikul, järjootsu teostada, maasse kaevuda, tule dissipliini pidada, abeliftu mööda kästusid edasianda, sideahtjala- ja waatleja-teenistust täita, kuulipildurjat tarwitada, luurata, seltsimeest aidata, raiuda kujude gruppi; ja peale selle arajooksta juuremad kaugused, ronida, hüpata ja julgeid wõimlemise harjutusi teha; teada kohuseid määrustikude järele.

5. 1-st weebuarist peale kuni 1-se aprillini kestab sama ettemalmistus, millest juba nekrutid aja wõtawad. 1-st aprillist kuni 1-se maini lisatakse neile töödele veel juure erilised ettemalmistused lüli õpetamise alal, piilurteenistus, postid ja wälja- karaul, maakuulajate jalkkond ja üffik-õffine õppus. Praktikalisteks harjutusteks harilikult sühinguga lastmises määratakse üks õppus nädalas, algades 1-st märhst. Wõimlemiseharjutusi peetakse ainult wäljal. Wastustus meeskonda üffik- ettemalmistuse eest pannakse wastawalt rühmaülema peale, ja kaubseft — selle instruktore peale, kes õpetab,

6. 1-st maist kuni 1-se juulini on ajajärg rühma õpetööde jaoks, mis rühmaülema juhatusel peetakse, kus juures aeg kuni 1-se juunini pühendakse üksnes jagude ettemalmistamisele lahingus kõige mitmekesijemal maastikul ja mitmejugustel waenlase tegutsemiswiisidel. Seejuures juhitakse tähelepanu õskuse peale seijukohta walida, järjootsu korraldada, tuld juhtida, tegutseda õffel, õjas töötada jne. Praktikalist lasteharjutusi peetakse, lüliidena kaugustele kuni 1000 jammuni, üksford nädalas. 1-st juunist algades peetakse juba erilisi rühmadõppusi rooduülema järelewaatwel, kõifuguste ülesannete harutamifega mitmekesijel maastikul ja mitmel wiisil tegutsewa waenlase wastu, mis nõuab lastmisi, tule juhtimisi, pealetungimisi, kaistmisi, seijukohta walikut, wastastiftu toetust, rivi ja teede walikut pealetungimise juures, sideahtamisi, rännak- ja walwetõkete teenistust, tegutsemisi ühenduses kuulipildurijatega, õffist tegeruist, õskust tegutseda peale waenlase seijukohta arawõtmisi ja kindlustada inimeste ajukohtades. Peale selle minnakse läbi veel karaulide kohused garnijoni määrustiku järele. Praktikiline lasteharjutus peetakse 1-st juunist algades jagudena kuni 1500 jammu kaugusel üks ford nädalas.

7. Juhtiva koosseiju instruktiiwised õpetööd lõpewad 1-se maiga.

8. Rühmadõppuste jaoks formeeritakse sõjalise koosseijuga rühmad (juure koondades sõjaväelasi teistest rühmadest), kus juures juhtiwat perjonaa liiga üle päewa wahetatakse, uuega teist rühmast. Koondriwi õppusi peetakse üksnes wäljale õppusele liikumisi ajal; eriti koondriwi õppust peetakse ainult rooduülema iseäralise loaga, kuid mitte jagedamini kui üks ford nädalas ja mitte üle 1½ tunni.

9. 1-st juulist kuni 1-se augustini — on rooduõppuste ajajärg bataljoni ülema järelevalvel, milles püütakse saavutada: taktiliste ja laskeülesannete lahendamist rooduga väljal, metjas, külas ja öisel ajal, rühmade vastastikust tegevust, pealetungimist, faitsmisti, kohtamislahingut, koostegewust kuulipildujaga, walmiteenistust, teenistust rünnakul esialgas; mandõwri tegevuse teostamist, roodu pealetungi, seisupaiga walikut, tagaajamist, tagaajamise korraldamist j. m. Peale selle peetakse üks kord nädalas roodu foondriwi õppust, kahetunnilise kestusega. Praktiilist laskeharjutust peetakse rühma koosseisus, taktiliste ülesannete lahendamiseiga mitmesugustel kaugustel, kuni 2500 sammuni, kaks korda nädalas.

10. 15-st juulist algades rooduõppusteks formeeritakse sõjaajalise koosseisuga roodud ülewalnimetud alusel, nagu rühmadki.

11. Kui üldine reegel — pannakse ülemate peale ainult järelewalwe õpetööde üle, mille juures nad wõivad näidata alluwatele nende tehtud wigu alles pärast harjutuste läbitegemist, ükitaajalt neid motiveerides, kuid sugugi mitte (väljaarwatud ainult äärmised juhtumised) ei pea segama alluwate korraldustesse.

12. Peale iga õpetamise ajajärgu lõppu peetakse lahewardalised ülewaated kõrgemal seiswa ülema poolt temale järgmise ülema juuresolekul. Nii, näituseks, teeb bataljoni juht ülewaatuse polguülema juuresolekul. jne.

13. Wanemate juhtide erilise käsu järele, et õppustele kahetülgset iseloomu anda, määratakse osad rühmade ehk roodude koosseisust, mis waenlast kujutawad ja tegutsewad eriliste juhatuste järele.

14. Erilised osad (kuulipildurite komando ja luurajad) peawad õppust nende jaoks määratud eritunniplaani järele ja lõpetawad seda õpetamist 1-ks minutiks, eriti töid roodu meestega lõpetades 1-ks minutiks. Peale 1-st juunist nemad, koostööl aswanemate juhtide korraldusega, wõtawad teataval päewadel osa üheskoos õppustest jalgwäega, alludes isiku korraldustele, kes jalgwäge õpetab. Erilised õpetööd välja-gümnaasita alal lõpewad juba 1-sel juunil, kuid järgnewate õpetuste ajal nõutakse kõige intensiivsemat füüsiliste omaduste ilmutust kõigi õpilaste poolt.

Märkused wõimlemise õpetamise kohta.

G. M.

Juhtiwate sõjawäe ülemate poolt on suurt tähelepanekut leidnud sõjawäe õpetamisel sport. Tähtsamates sõjawäe õpeasutustes, nagu sõjakoolis, alamohwitseride koolis ja teistes, kus ette walmistatakse tulewaid otsekoheleid ülemaid ja sõjateaduse õpetajaid, on ettenähtud mitmesugused spordi lektorite ja instruktorete kohad. Kuid tahtmisel ei ole iga kord häid tagajärgi. Spordi lektorite ja instruktorete ülesandeks on mitte ainult oma õpilaste kehalist jõudu arendada, waid ka ühtlasi walmistada nendest instruktoreid, kes oma teadmisi kindlas järjekorras oskaksid edasi anda. Et aga ühtewiisi oleks võimalik teadmisi läbi wiia ja edasi anda, peab olema üleüldine kindel alus, kuid see alus spordis puudub. Praegu on meil sõjawäes ajutiselt tarwitusel endised Wene sõjawäe määrustikud, sellega on siis ka maffew endine Wene wõimlemise määrustik (Наставление по обучению войск гимнастикъ), siis peaksid ka spordi lektorid ja instruktoreid sellest kinni pidama; kuid tegelikult on asi teisiti.

Paljud spordi ringkonnast waatawad endise Wene wõimlemise määrustiku nagu aluse peale, mis ei wasta Eesti waimu oludele ja mis on seotud Wene jurwe waimuga. Ütleme, et see kõik tõsi on, aga siis peaks midagi teist tarbeforralikumat aluseks wõtma, kuid jällegi see puudub, ehk õigem ütelda — ei ole olemas teist, mis on wäljatõttatud määrustiku kujul. Kõige selle tagajärg on see, et spordi lektorid ja instruktoreid õpetawad seda, mis heaks arwawad, nõnda nimetatud „oma süsteemi“ järele.

1920. aastal olid meil „Sõjawäe spordi kursused“, mille ülesandeks oli walmistada instruktoreid spordi alal sõjawäe jaoks. Nimetatud kursustel oli wõimlemise juures aluseks wõetud enam vähem „Rootsi süsteem“, mis sõjawäes tarwitusel olewast Wene wõimlemise määrustikust lahu läheb, nii siis õpetati seda, mida sõjawäes otsekohe ei nõuta, tagajärg oli — kursused ei annud sõjawäele neid jõudusid, mis nad olesid suutnud anda, kui enne olesid olnud wäljatõttatud üks üleüldine kindel alus wõimlemise alal. Kui „Spordi kursused“ ei soowinud endise Wene wõimlemise määrustikust kinni pidada, siis oleks tingimata pidanud selle asemel midagi uut looma, mis oleks wastanud uutele oludele ja nõuetele, mis olesid olnud ka üleüldiseks juhtnõuiks sõjawäes wõimlemise õpetamise juures. Sellejarnast midagi ei olnud. Kurjuste õpetajatele anti spordi instruktorete õigused, ilma et neile oleks selgeks tehtud, mis nad peawad aluseks wõtma wõimlemise õpetamise juures sõjawäes; tagajärg oli see, et nad asusid tööle „oma süsteemi“ järele. Spordi edu on suureks kaasabiis sõjawägede ettevalmistamise juures. Neeralist rõhku spordi peale peab panema wäkerahwaste riigis, sejt piffa ajateenistust sõjawäes juurte kulude tõttu ei wõi lubada; sellepärast on iseenest mõista, misjagune abi on sõjawäelaste väljaõpetamise juures, kui teenistusesse astuwad kehaliselt täiesti väljaarenud nooredmehed, kes on juba spordi dissipliiniga harjunud. Et tööt spordi alal oleks riikiline kasu, peaks sellele tööle looma kindel üleüldine alus põhi, nii et koolid, spordi seltsid ja sõjawäed teineteise tööd täiendaksid, kõik töötaksid kottutööl ühe süsteemi järele.

Et sporti kasutada riiklistes huiwides, oleks minu arwates tarwis ajutada komisjoni, kuhu kutsuda sõjaminiisteriumi, haridusministeriumi ja spordi seltside esitajad, ühtlasi ka teaduse spetsialistid spordi alal. Selle komisjoni ülesandeks oleks välja töötada üleüldine määrus, mis wastaks Eesti rahwa waimule ja nõuetele. Rahwuslist süsteemi komisjoni luua ei junda, seda wõib ainult ajalugu teha, täiendades seda, mis kord aluseks wõetud. See määrustik oleks sunduslikuks aluseks wõimlemise juures koolides, spordi seltsides ja sõjawägedes; sellega saaks loodud üleüldine kindel ja ühesüsteemiline alus ja saaks kõrvaldud nõnda nimetatud „oma süsteemid“, mis osalt kannis kahjulikud on ja tööd ühtlustamise mõttes raskendawad.

Lähemal ajal ilmub trükist Kindralstaabi polkowniku N. Reeki taktika käsiraamat:

„Lahingu juhatus“ I jagu.

Raamat käsitab lääne rinde kogemustel põhjendawaid moodsa lahingu põhimõtteid.

Wastutaw toimetaja: Kindralstaabi polkownik Reek.

Wäljaandja: Sõjawäe Õpetuskomitee.